

9) Tlumočnické služby: podmínky, organizace, etický kodex. Divadelní tlumočení, Tlumočení hudby.

TLUMOČENÍ ZJ

- ▶ dvojjazyčná zprostředkovaná komunikační činnost
- tlumočení jazyka
 - kognitivní transfer
 - komunitní transfer
 - kulturní transfer:

cíl tlumočení

- funkčně komunikativní ekvivalence
- obsahová adekvátnost
- přenesení pojmového i emocionálního významu

komunikativní trojúhelník

- vysílatel → (text 1) → tlumočnick → (text 2) → příjemce

komunikativní čtyřúhelník

- vysílatel → (text 1) → tlumočnick → (text 2) → příjemce + přítomnost neslyšícího tlumočnicka
- text tvořen pojmovým jádrem a emocionálním nábojem

lingvistické faktory

extralingvistické faktory

tlumočnická prognóza

fáze tlumočení

- recepce, translace, produkce odděleny, nebo simultánní
- konsekutivní
- simultánní

dělení tlumočnických služeb

- tlumočení pro jednotlivce (úřad, lékař)
- tlumočení na přednáškách a jiných vzdělávacích a kulturních akcích
- tlumočení při řízení státních orgánů (soudy, policie)
- asistenční tlumočení (např.: studenti na VŠ)

při tlumočení nutno dodržet podmínky

- znalost obou jazyků, odborných termínů, znalost a vhodnost metafor
- mluvní kultura, dostatečná zásoba znaků
- stejný dorozumivací kód
- minimalizace „informačního šumu“ (osobnost tlumočnicka, příjemce či vysílatele)
- technické podmínky (vhodný oděv)

MOŽNOSTI VYUŽITÍ TLUMOČNICKÝCH SLUŽEB

- do r. 2007 podle zákona o znakové řeči 155/1998
- po r. 2007 podle zákona o sociálních službách 108/2006, par. 56, novelizovaného zákonem 206/2009 Sb. (prováděcí vyhláška 505/2006), par. 54
- financovány centrálně dotací ze státního rozpočtu občanským sdružením, kde jsou tlumočnicki ZJ v zaměstnaneckém poměru

ASNEP, centrum tlumočnicků ZJ pro neslyšící

- Centrum tlumočnicku ZJ: vznik roku 2004 v Praze (+ celorepubliková působnost)
- klient (slyšící, SP i tlumočnick) zažádá o tlumočnicka, kterého centrum vyhledá
- centrum zprostředkování a hraje tlumočnických služeb pro komunitní tlumočení

soud, policie

- tlumočení hrazeno těmito institucemi podle správního řádu zákona 500/2004, par. 16

veřejné akce (schůzky, kurzy, škola)

- organizátor akce povinen zajistit tlumočení při kurzech či konferencích nabízených veřejnosti
- tlumočnick pracuje na vlastní živnostenský list nebo dohodu o provedení práce

možnosti vzdělávání

- Čeština v komunikaci neslyšících
→ jediné dostupné VŠ vzdělání
- certifikační program CKTZJ
- ZJ v organizacích pro SP, studium na VŠ

organizace tlumočnicků

- OTZJ: organizace tlumočnicků ZJ
- ČSTZJ: Česká společnost tlumočnicků ZJ
- ČKTZJ: Česká komora tlumočnicků ZJ
- EFSLI: Evropská společnost tlumočnicků ZJ (ČKTZJ přijata v roce 1993)
- www.asnep.cz, www.cktztj.com, www.ruce.cz

ETICKÝ KODEX TLUMOČNÍKA

- všechny informace získané při tlumočení jsou přísně důvěrné
- přesný přenos zprávy (obsah i duch sdělení), používání nejsrozumitelnějšího způsobu vyjadřování
- neposkytování rad a podsouvání osobních pocitů klientovi
- zachovávání diskrétnosti o místě konání a o klientovi
- požadování úhrady profesionálním a rozvážným způsobem
- přiměřené vystupování vzhledem k situaci
- www.cktztj.com

Neslyšící tlumočnick (v týmu)

- používá-li klient znaky nestandardní, domácí, specifické znaky (regionu, profese)
- užití cizího ZJ, mezinárodního ZJ

OPTIMÁLNÍ PROFIL TLUMOČNÍKA ZNAKOVÉHO JAZYKA (ESFLI)

Plánování a organizační dovednosti

- profesionální pojetí: zodpovědnost
- vymezení ovládnutí přípravných technik: informace, zázemí pro tlumočení

Sociální dovednosti

- schopnost spolupráce, respektovat hodnocení a názory kolegů
- přizpůsobení se situaci
- nezávislost při tlumočení

Odborné dovednosti, profesionální schopnosti

- jazykové a tlumočnické dovednosti
- vědomosti a znalosti o tlumočené situaci
- přizpůsobení se klientovi

Sebehodnocení, dovednost přijmout a poskytnout zpětnou vazbu

- dovednost zvolit přiměřenou, vhodnou pracovní metodu
- sebehodnocení: schopnost přijmout názory druhých

CHYBY BĚHEM TLUMOČENÍ

- po 30 minutách tlumočení začíná tlumočnick dělat více chyb

příčiny

- rychlý mluvní projev
- neznalost kontextu, nedostatek času na přípravu, nedostatek materiálů
- mluvní s obtížným akcentem, vadou řeči

TLUMOČENÍ DIVADELNÍCH PŘEDSTAVENÍ

tlumočení

- převod sdělení mezi dvěma jazyky v mluvené formě

překlad

- převod sdělení z písemné formy jednoho jazyka do písemné formy druhého jazyka
- obecnější pojem převodu sdělení z jednoho jazyka do druhého (příprava divadelního představení)

TYPY TLUMOČENÍ

- tlumočení z mluveného do znakového jazyka
- tlumočení ze znakového do mluveného jazyka

statické tlumočení

- nejstarší způsob, jakým se tlumočení divadla ve světě provádí
- tlumočnick je na stejném místě po celou dobu divadelního představení

charakteristika

- pingpongový efekt

zónové tlumočení

- tlumočnicki jsou přítomni na jevišti a jejich umístění se mění se změnou scény či dějství tak, aby byli vždy přítomni v té zóně (části jeviště), kde se odehrává vystoupení

stínové tlumočení

- tlumočnicki zapojeni do představení v největší míře
- tlumočnicki neoddělitelnou součástí divadelního vystoupení, někdy zapojování do děje

experimentální forma tlumočení

- nepatří mezi základní typy tlumočení divadla
- důsledek tendence rozostřovat hranici mezi tlumočením a interpretací představení

ZÁKLADNÍ PRAVIDLA TLUMOČENÝCH PŘEDSTAVENÍ

postup přípravy překladu

- tlumočnick musí znát dokonale scénář i samotné divadelní představení
- rozbor představení
- převyprávění scénáře
- podrobný rozbor scénáře
- hrubý překlad
- práce na překladu při zkouškách s herci
- zafixování finálního překladu

význam tlumočených představení

- velká výzva pro každého tlumočnicka
- každé představení je jiné a jedinečné
- zadostiučinění z možnosti prožít divadelní zážitek

TLUMOČENÍ HUDBY

- cílem přinést neslyšícímu divákovi obdobný zážitek z hudby, jako má slyšící posluchač
 - přeměnit hudbu v obraz
 - tlumočení zpěvu, tlumočení hudby

tlumočení hudby

- na tlumočení konkrétní skladby se může podílet jeden nebo více tlumočnicků
 - závislé na počtu interpretů, požadavcích, prostorové situaci
- většinou nejde o tlumočení jednotlivých tónů nebo nástrojů

Tříkrálový benefiční koncert

- první koncert populární hudby celý tlumočený do ZJ (leden 2002)

Podepsáno srdcem

- první tlumočený koncert vážné hudby celý tlumočený do ZJ (prosinec 2002)

TVORBA TLUMOČENÉ HUDBY

- Přijetí zakázky a spolupráce s organizátorem
- Příprava podkladů pro překlad
- Umělecký překlad
- Fixace překladu a introspekce
- supervize neslyšícím
- Zkouška s interpretem hudby a umístění tlumočnicka na jevišti
- Přednes překladu v synchronizaci s interpretem hudby

Literatura

www.asnep.cz , www.cktzj.com

HORÁKOVÁ, Radka. Tlumočnický znakového jazyka a problematika tlumočení ve vzdělávání. In Bartoňová, Miroslava - Vítková, Marie. *Přístupy ke vzdělávání žáků se specifickými poruchami učení*. Brno : Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-150-8.

<http://ruce.cz/clanky/501-umelecke-tlumoceni-2>

KOVÁČOVÁ, Tamara. *Umělecké tlumočení do znakového jazyka*. Praha : ČKTZJ, 2008. ISBN 978-80-87153-73-4.

rozhovory o hudbě

<http://ruce.cz/clanky/248-tlumoceni-hudby-vazne-i-nevazne-do-znakoveho-jazyka>

<http://ruce.cz/clanky/269-jak-vnimam-ja-jako-neslysici-tlumocene-kulturni-udalosti-divadlo-a-koncerty>